

Resum de les Jornades
dels 25 anys de la *Fundació per la Pau*

**«El treball per la pau:
nous reptes, noves eines»**

2 i 3 d'octubre de 2008

Fundació per la Pau

25 anys
1983 - 2008

Presentació	5
Ponències	
<i>Conferència d'obertura</i>	
Alfons Banda, president de la <i>Fundació per la Pau</i>	7
<i>Taula rodona: «Fent passes cap al desarmament»</i>	
Rebecca Peters, directora de la Xarxa Internacional d'Acció sobre les Armes Lleugeres	8
Arcadi Oliveres, president del Consell Català de Foment de la Pau	9
<i>Taula rodona: «Educant per la pau i el diàleg»</i>	
Cora Weiss, presidenta de The Hague Appeal for Peace	10
Fèlix Martí, president honorari d'Unescoat	11
<i>Taula rodona: «Afrontar els conflictes, superar la violència»</i>	
Manuela Mesa, presidenta de l'Asociación Española de Investigación para la Paz	12
Jonan Fernández, director del Centre per la Pau Baketik	13
<i>Taula rodona: «Quines han de ser, avui, les prioritats d'una entitat de pau?»</i>	
Vicenç Fisas, director de l'Escola de Cultura de Pau de la UAB	14
Rafael Grasa, president de l'Institut Català Internacional per la Pau	15
Colin Archer, secretari general de l'International Peace Bureau	16
<i>Conferència final: «Cap a una Cultura de Pau»</i>	
Federico Mayor Zaragoza, president de la Fundación Cultura de Paz	17
<i>Cloenda</i>	
Jordi Armadans, director de la <i>Fundació per la Pau</i>	18
Declaració final de les Jornades	19

Els dies 2 i 3 d'octubre de 2008, la *Fundació per la Pau* va organitzar les Jornades «*El Treball per la pau: nous reptes, noves eines*», acte central de celebració del seu 25è aniversari. Les sessions van tenir lloc a l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona i van comptar amb la participació d'una dotzena de ponents de l'àmbit nacional i internacional, i amb l'assistència de gairebé dues-centes persones.

En les intervencions, els ponents van analitzar temes com el desarmament, l'educació per la pau, la superació de la violència o les prioritats de treball de les entitats de pau. Tot plegat per situar els reptes immediats i futurs de treball per la pau i per ser més eficaços.

Donat el bon nivell i l'interès de les sessions, hem cregut oportú fer un resum de les conferències i publicar-les en el llibret que ara teniu a les mans. Tant si vau

assistir a les Jornades com si no, estem convençuts que pot ser un material útil i engrescador per afavorir el treball per la pau fet amb rigor i il·lusió. D'altra banda, si teniu interès a sentir les conferències senceres dels ponents, les trobareu en format MP3 a la pàgina web de la *Fundació per la Pau*: www.fundacioperlapau.org.

Des de la *Fundació per la Pau* estem convençuts que la pau és imprescindible per a la bona convivència entre les persones i els pobles, i fa 25 anys que treballem per assolir aquest objectiu. Tot i que estem contents de la feina feta, som molt conscients de la que ens queda per fer, perquè encara cal convèncer molta gent que la pau és possible. Les Jornades «*El treball per la pau: nous reptes, noves eines*» han estat un bon instrument per avançar en aquesta direcció.

Gràcies a tots i totes pel vostre suport!

Alfons Banda

president de la Fundació per la Pau

En els darrers vint-i-cinc anys han succeït moltes coses: supressió, a Espanya, de l'exèrcit de reclutament obligatori; prohibició, per iniciativa de la societat civil i a escala mundial, de les mines anti-persones i de les bombes de dispersió; la mobilització de milions de ciutadans contra la guerra a nivell mundial, amb un paper protagonista per part de Catalunya; l'aprovació per part del Parlament de Catalunya de la Llei del Foment de la Pau i de l'ICIP (Institut Català Internacional per la Pau); la progressiva exigència ciutadana de control del comerç d'armes; la creació del Tribunal Penal Internacional... I la *Fundació per la Pau* ha participat en tots aquests processos.

Si el realisme ens fa reconèixer la persistència de la violència, hem de reconèixer també l'aparició de dinàmiques socials noves i eficaces inspirades en la noviolència, la cooperació, el diàleg i la participació ciutadana. La cultura de la pau, basada en la noviolència, el diàleg i la cooperació s'alça com a alternativa necessària. Però seríem il·lusos si penséssim que una pressió encara dèbil i intermitent

provocarà ara mateix tots els canvis necessaris. Cal més compromís i una mica de temps.

Ens hem de preguntar què celebrem si encara hi ha tantíssima violència. La resposta és que celebrem la constància que ens ha permès treballar de manera sostinguda; la consecució de resultats que demostrin la importància i la força que pot arribar a tenir l'opinió pública quan emergeix organitzadament. Celebrem també la fidelitat a una idea inicial i a un tarannà que té com a característica ir-renunciable la independència, que no significa ni neutralitat ni equidistància. Finalment celebrem una convicció: les persones construïm la pau.

Fa vint-i-cinc anys un bon nombre de ciutadans responent a una crida que avui renovem. Una crida a treballar plegats per a la implantació d'una cultura inèdita: la cultura de pau. Proposem la responsabilització directa de cada ciutadà i oferim la *Fundació per la Pau* com un instrument canalitzador de la pressió democràtica que entre tots podem exercir.

«Fent passes cap al desarmament»

Rebecca Peters

membre del Comitè Internacional de la Fundació per la Pau, i directora de la Xarxa Internacional d'Acció sobre les Armes Lleugeres (IANSA), Londres.

La despesa militar mundial és d'un bilió 200.000 dòlars l'any.

Actualment, al món hi ha 26.000 caps nuclears. El poder mortífer d'aquestes armes equival a 2.500 vegades el de totes les armes combinades de la Segona Guerra Mundial. Si es fessin servir, podrien matar cent mil milions de persones i al món hi ha sis mil milions d'habitants.

Pel que fa a les armes convencionals, maten persones quotidianament. El comerç d'armes forma part del comerç mundial i el seu volum equival a una quantitat d'entre 300 i 400 milions de dòlars. Cada any, el cost dels conflictes on s'utilitzen aquestes armes s'incrementa un 50% per la reconstrucció dels territoris afectats i l'atenció a les víctimes.

Les armes que maten més persones són les pistoles, els revòlvers, els rifles, els fusells, les metralladores, etc. Hi ha 875 milions d'aquestes armes lleugeres arreu del món i tres quartes parts estan en mans de particulars.

Cada dia moren mil persones per trets provinents d'armes lleugeres. Les conseqüències d'aquest fet van molt més enllà de la mort o de les baixes: per cada persona morta, n'hi ha tres de greument ferides i això implica una gran càrrega sobre el sistema sanitari dels països.

De vegades, la gent diu que es mata amb altres artefactes, com una navalla, un ganivet o un punxó, però el problema és que una pistola permet controlar un grup de persones, lesionar una persona fins i tot quan està fugint i aturar les persones que intenten ajudar. L'arma de foc és una tecnologia fantàstica pel que fa a la violència. Per totes aquestes raons, hem format una xarxa on aproximadament 800 ONG de tot el món treballem perquè el flux de les armes lleugeres estigui sota control.

Hem fet un gran camí cap al desarmament, tot i que el procés és lent. Recentment, les Nacions Unides han reconegut que les armes lleugeres són un problema que s'hauria de treballar simultàniament a tots els països i, en canvi, abans es creia que era un tema de sobirania nacional. Ara es reconeix que era una aproximació errònia, perquè les armes lleugeres es belluguen a nivell transfronterer, tant de forma il·legal, amb el tràfic d'armes, com de forma legal. A més a més, s'està intentant assolir acords internacionals per marcar les armes de foc amb un número de sèrie, per assolir un tractat internacional que connectaria les transferències d'armes internacionals als drets humans i per enfortir el lligam entre el desarmament i el desenvolupament afegint als objectius del mil·lenni el de la seguretat.

Arcadi Oliveres

membre del Comitè Internacional de la Fundació per la Pau, i president del Consell Català de Foment de la Pau, Barcelona.

Hi ha set camins que menen cap al desarmament:

1. S'ha de generar una opinió pública conscient, crítica. Això es fa a través dels mitjans de comunicació i, per desgràcia, avui en dia no poden generar una bona opinió pública perquè estan absolutament manipulats. Darrere dels dotze consells d'administració de les dotze empreses mediàtiques més importants dels Estats Units, s'hi amaga gent de la indústria del petroli, de la farmacèutica, d'automòbils, d'armament, etc. La informació que donen és parcial i esbiaixada. Però hem d'intentar tenir una informació com cal. Es pot obtenir i l'hem de buscar en els mitjans que ens mereixin confiança.

2. Reducció de la despesa militar mundial que, actualment, és d'un bilió 200.000 dòlars l'any. Per justificar aquesta despesa militar s'han buscat els enemics de l'amenaça islàmica i el terrorisme internacional. Hem de denunciar els enemics artificials que ens imposen per justificar la despesa militar i obeir els criteris de les Nacions Unides que recomanen reduir un 5% la seva despesa militar cada any i destinar els recursos al Tercer Món.

3. Reducció dels exèrcits. Actualment hi ha 26 milions de soldats al món. La gran excusa que es fa servir és la seva tasca humanitària, però, com a màxim, només el 5% de l'exèrcit s'hi dedica. També hi ha exèrcits privats que no formen part de l'estructura estatal, no estan subjectes a normes i creixen contínuament.

4. Reducció de la investigació amb finalitats militars. La investigació militar és força respectada i pràcticament ningú no diu res de la seva perversió. S'ha estès un mite segons el qual, de la investigació militar, se'n desprèn una aplicació civil, però només el 10% d'aquesta investigació té ara aplicacions civils.

5. Reconversió de la indústria militar. Els treballadors no es quedaran sense feina si som capaços de buscar-los una feina alternativa.

6. Disminució d'arsenals nuclears, de convencionals, d'armes lleugeres.

7. Denúncia permanent del comerç d'armes: és una vergonya la quantitat de diners que els països del nord guanyen venent armes als països del sud que són els que pateixen les conseqüències d'aquestes armes i que, a més, s'endeuten per pagar-les.

Cora Weiss

membre del Comitè Internacional de la Fundació per la Pau i presidenta de The Hague Appeal for Peace, Nova York.

La pau no la portem en el nostre ADN. Per aconseguir la pau necessitem ensenyar la pau. La guerra tampoc la portem en el nostre ADN. Però hi ha moltes escoles de guerra. I la violència també s'ensenyava.

La Campanya Global per l'Educació per la Pau va néixer a la conferència de la Crida per la Pau de la Haia (The Hague Appeal for Peace) l'any 1999, i afirma: «S'aconseguirà una cultura de pau quan els ciutadans del món entenguin els problemes globals, tinguin les habilitats per resoldre els conflictes de forma constructiva, coneguin i visquin d'acord amb els estàndards dels drets humans, de gènere i d'igualtat racial, apreciïn la diversitat cultural i respectin la integritat de la Terra». Aquests aprenentatges no es poden aconseguir sense una educació per la pau continuada, sistemàtica i internacional.

L'objectiu de la campanya és garantir que tots els sistemes educatius, arreu del món, eduquin per una cultura de pau.

Però la pau no és només l'absència de guerra. La campanya també es preocupa per la violència estructural que inclou la pobresa, la fam, les malalties, l'analfabetisme, la vulneració dels drets humans, els desequilibris de poder i l'enorme dis-

tància entre els que tenen i els que no tenen.

També voldria remarcar la importància de la igualtat de gènere com un component integral de l'educació per la pau. El desenvolupament total i complet d'un país, el benestar del món i la causa de la pau requereixen la participació màxima de les dones en tots els camps.

La Resolució 1325 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides enfoca per primera vegada l'impacte de la guerra en les dones i la seva contribució a la resolució de conflictes i a la pau sostenible. Parla de les tres P: Participació de les dones en totes les taules de presa de decisió; crear línies d'aprenentatge en la Protecció dels drets i les necessitats de les dones; i la representació de les dones en institucions per a la Prevenció de conflictes armats.

El 2009 és l'Any de la Reconciliació establert per les Nacions Unides. És un moment perfecte per promoure l'educació per la pau a les escoles de mestres, a les comunitats i a qualsevol lloc on la gent vagi a aprendre. La reconciliació és una manera de pensar i actuar que ens mou més enllà de la ràbia i la violència, de la separació i l'odi, vers una manera de viure i treballar junts pel bé comú.

Fèlix Martí

membre del Comitè Internacional de la Fundació per la Pau i president honorari d'Unescoat, Barcelona.

Per aconseguir la cultura de la pau s'ha d'educar el respecte al pluralisme de mites, creences, ideologies, ètiques i estètiques.

Educació per la pau suposa no tancar les persones en una matriu exclusiva de tipus religiós o polític i lluitar contra la devaluació de les matrius culturals dels altres. També seria un error ignorar la realitat de la diversitat cultural humana en nom d'un cosmopolitisme que menysprea les identitats.

La construcció de la pau suposa la recerca dels territoris compartits entre els diversos grups. Les tensions s'accentuen quan els valors i les idees es reben exclusivament de la comunitat amb la qual s'identifiquen les persones. S'ha d'educar el sentit de l'objectivitat. Les escoles, quan ofereixen l'aprenentatge de la veritat, poden evitar els excessos de la interpretació sectària.

Vivim en societats que es conformen excessivament amb les seves rutines i els seus horitzons, on té prestigi una adaptació a la realitat que suposa limitar o desacreditar les utopies. Educar per la pau vol dir alimentar les esperances de canvis que són difícils i afirmar valors que poden semblar utòpics.

La pau no es pot reduir a un conjunt d'actituds i de propostes desencarnades. S'han d'establir sistemes legals, estructures

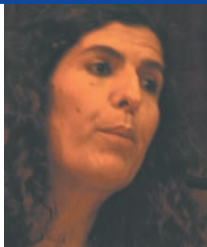
i procediments que permetin prevenir i resoldre conflictes. En el món de l'educació s'ha de fer l'aprenentatge de les pràctiques democràtiques. L'educació per la pau suposa el desvetllament del sentit de la justícia i la participació en la creació de normes i procediments de prevenció de la violència i de solució de conflictes.

Hi ha gremis professionals especialment rellevants amb relació a la pau. N'hi ha tres de molt decisius. En primer lloc, el dels polítics. Necessitem polítics que no es comportin com a defensors d'interessos sectorials, encara que siguin majoritaris. Per governar societats plurals i amb risc de violència haurien d'actuar com a artífexs de l'harmonia social, saber desactivar els conflictes actuals i prevenir els futurs.

En segon lloc, l'àmbit de les forces armades. En aquest camp és especialment important vetllar els continguts de les escoles militars i de policia, a fi que integrin l'estimació dels drets humans i tècniques pacificadores.

En tercer lloc, l'àmbit dels professionals de la comunicació. Sovint es comenta que els periodistes estan molt condicionats pels propietaris dels mitjans de comunicació. Malgrat tot, podrien ser més crítics amb els poders dominants i amb els mites que veneren la força per sobre de les esperances d'aconseguir societats lliures i en pau.

«Afrontar els conflictes, superar la violència»

Manuela Mesa

presidenta de l'Asociación Española de Investigación para la Paz (AIPAZ), Madrid.

Per afrontar els conflictes i superar la violència, en primer lloc, cal veure quines són les causes dels conflictes actuals.

1. L'escassetat de recursos o les lluites pel control dels recursos (coltan, fustes, diamants, etc.).

2. El canvi climàtic. Vindran desastres més freqüents en el futur (huracans, sequeres, diluvis, etc.). Això afectarà de manera diferent els països rics i els països pobres. Cal preveure-ho i contrarestar aquesta font d'inestabilitat. En aquest sentit, cal que el moviment per la pau s'aliï amb el moviment ecologista.

3. La utilització de la història per justificar l'ús de la violència i la violació dels drets humans. Cal, doncs, crear aquesta cultura de pau que no es deixi influir per certes lectures del passat. La història ha de servir per tal que no es repeteixin coses, no per justificar-ne de noves. Per això és imprescindible fer una aliança amb el món educatiu.

4. Rearmament. Les armes no ens donen més seguretat, al contrari. Els països que no han complert el compromís de desarmament nuclear no tenen legitimitat

per demanar el desarmament a la resta de països que s'estan armant actualment.

5. La fragilitat dels estats. Alguns estats són molt joves, de constitució dèbil, que no garanteixen res als seus ciutadans. Per tant, no tenen mecanismes institucionals per resoldre els conflictes de forma no violenta. Caldrà, doncs, ajudar al seu enfortiment institucional.

Darrerament s'ha avançat de forma considerable en la creació d'instruments per prevenir i resoldre els conflictes. Tot i que sabem que és millor actuar abans que comenci la guerra, és relativament nou que els poders dels estats tinguin present la prevenció com a eina fonamental. Manca la voluntat política per tal que les propostes en forma de declaracions, convenis i tractats es posin en pràctica.

I finalment, ara que ve una crisi financera internacional que tindrà un impacte global, hi ha la possibilitat que hi hagi retrocessos en algunes fites aconseguides, però també és una oportunitat per avançar en el major control dels problemes que ens afecten. Ara serà més fàcil dir que no és el moment de gastar diners en despesa militar.

Jonan Fernández

director del Centre per la Pau Baketik, Arantzazu.

En ple segle XXI, el moviment per la pau necessita un revulsiu. Cal incorporar a les nostres reivindicacions i al nostre treball la idea d'una nova ciutadania global i ampliar el nostre camp al terreny de l'ètica. L'avenç cap a un concepte de ciutadania global requereix que els actors dels pacifisme complementin i completin la seva tasca incorporant la reivindicació d'un conjunt d'aprenentatges bàsics orientats a la recerca d'un consens ètic universal.

Al Centre per la Pau Baketik hem arribat a la conclusió que almenys hi ha quatre aprenentatges bàsics que poden compartir les diferents identitats culturals, religioses, etc. Aquests quatre aprenentatges remetent a l'experiència personal, a allò que un pot descobrir en ell mateix per després entendre altres coses.

1. La limitació de la condició humana. És la realitat més real. Som limitats, imperfectes i és la meua pròpia limitació la que em permet entendre la dels altres. És la meua realitat la que es converteix en plataforma per accedir al significat profund de la solidaritat i la dignitat humanes. La humilitat de la limitació és un requisit indispensable de l'empatia, el diàleg, la generositat del perdó i la reconciliació.

2. El sentit de l'agraïment. Implica despertar a les realitats que ens acompanyen i manifestar l'expressió conscient

del nostre agraïment profund perquè són un regal extraordinari per a la vida. És impossible ser mínimament feliç o tenir relacions de convivència mínimament harmonioses si no tenim capacitat d'identificar allò de bo i de positiu que hi ha en nosaltres i en el que ens envolta.

3. L'escolta de la consciència. Per actuar èticament tenim qui ens aconsella però, al final, cadascú es queda sol amb la consciència per decidir si vol actuar d'una manera més solidària o més egoista. Tots tenim aquest darrer recurs, en qualsevol cultura o religió i en qualsevol lloc del planeta.

4. La dignitat humana. És l'essència comuna a totes les persones, que ens permet veure'ns i mirar-nos no com a instruments, sinó com a fins en nosaltres mateixos. I com a fins, som mereixedors de respecte i tenim els mateixos drets. Totes les persones sense excepció tenim una mateixa dignitat humana. L'aprenentatge de la dignitat humana significa obrir-se a l'altre, veure en ell o ella una part de mi i en mi una part d'ell o ella.

Per poder entendre aquests aprenentatges cal que l'ètica de la dignitat humana es visqui espiritualment, que s'elevi a la categoria de projecte número u de l'ésser humà en la conducció de la seva vida social i comunitària.

Vicenç Fisas

director de l'Escola de Cultura de Pau de la UAB, Barcelona.

El moviment per la pau no el formen només les persones que estan organitzades en entitats que porten la paraula pau. Als inicis, sí, perquè ens havíem d'identificar, entendre que la pau no era una cosa vinculada exclusivament a l'absència de guerra.

Quan tenim bona informació i l'hem analitzat bé, és quan ens podem mobilitzar. Limitar-nos amb els objectius, però ser més intel·ligents, més pràctics i tenir estratègies concertades.

També hi ha l'acció vinculada a la pròpia persona, no hem de descuidar la dimensió personal del treball per la pau.

El treball de construcció de pau és saber què es vol fer i com: quins objectius tenim? On farem les coses? Amb quines prioritats geogràfiques o temàtiques? Què farem? Per a qui? Amb qui? Quins resultats volem obtenir? Com aconseguir-ho?

1. Amb una perspectiva propositiva, tenim l'obligació de «deixar de plorar» i buscar alternatives realistes. La utopia l'hem de tenir sempre. Qui no tingui utopies al cap, es quedarà paralytitzat al mig del camí. Però aquesta utopia no l'assolirem mai; és com l'horitzó, sempre el veus però vas caminant i no hi arribes mai, però vas caminant, que és el que importa.

2. Establir objectius claus, clars i assumibles. No podem ser somiatruites.

3. Hem de treballar en xarxes, buscar complicitats i interactuar, trobar uns àmbits de connexió per treballar conjuntament. No podem anar en solitari, la pau no es construeix a base de buscar l'heroi o l'heroïna.

4. Hem de fer una educació compartida, una base. Didàcticament, fem servir les quatre D: desarmament, drets humans, democratització i desenvolupament.

5. Hem de tenir una perspectiva internacional. Entendre el món és molt complicat, però hem de fer l'esforç de comprendre'l cada vegada millor.

6. Hem de buscar la manera perquè la gent pugui participar.

7. Establir temps dilatats, *sin prisa pero sin pausa*. Hem de tenir una noció clara dels temps que es necessiten.

8. Hem de combinar la pedagogia amb la capacitat de lobby. Les dues coses a la vegada. La recerca feta amb rigor és un valor afegit.

9. Actuar a tots els nivells: individual, el subsistema i el sistema, a nivell més estructural.

10. Assumir en l'àmbit personal el cost dels canvis estructurals que busquem.

Una entitat o un moviment es pot dedicar a moltes coses i és necessari que tinguem aquesta diversitat i pluralitat i que intentem treballar conjuntament. D'aquesta manera la incidència sempre serà més gran i els objectius més assolibles.

Rafael Grasa

*president de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP),
Barcelona.*

La pau es percep com un procés no com un estat. Hem après a saber que no és possible individualment, sense anònimat, sense crear consciències diferents.

Les prioritats d'una entitat de pau han de ser poques:

- visió acumulativa, un treball d'abans i un treball després,

- bons exemples i bones pràctiques, des del punt de vista de l'anàlisi del que ha passat,

- buscar alguns avantatges comparatius, els fracassos i els èxits.

El millor que ens ha deixat la investigació per la pau, com a recerca compromesa i alhora sòlida, ben feta, són mirades noves, saber resoldre dubtes i mostrar certes.

Manipulant les paraules de Martí i Pol, «no tot és possible per a nosaltres, però no tot està per fer», ho serà per als que vindran. Hem de pensar que els moviments no acaben amb nosaltres.

Dues mirades diferents sobre què podria fer una entitat de pau:

- Tenim una agenda enorme: evitar al màxim les conductes violentes en tot tipus

de conflictes, la recerca de participació democràtica, estats de dret, equitat i justícia social, gestió constructiva dels conflictes. Es pot fer amb la recerca de coneixement fiable i contrastat, programes de formació a mitjà i llarg termini i un activisme coherent, consistent, constant, engrescador.

- En funció de formes, de procediments, intentar forjar esperances i aconseguir expectatives, la retroalimentació amb idees positives; apostar per la radicalitat, en el sentit genuí de la paraula, ser capaç de fer-se preguntes que ho qüestionin tot; focalitzar, separar temes, les entitats per la pau, que no s'embrutin les mans, que no pensin en com construir alternatives, potser forgen esperances però no aconsegueixen expectatives; construir aliances, agendas compartides, xarxes i llenguatge compartit; refundar-se, aquest renaixement és clau, és basic; intentar mecanismes per buscar noves fórmules, fer anàlisi de consciència.

Hem de fugir de les complaències, del cofoisme. Quan la gent comença a utilitzar frases del moviment per la pau com «no hi ha camí per la pau, la pau és el camí», i confon qui les ha dit, vol dir que anem per bon camí i que algunes idees van arrelant a la societat.

Colin Archer

secretari General de l'International Peace Bureau, Ginebra.

Les entitats de pau, avui, tenen nous desafiaments i necessiten noves eines.

A l'hora de concretar quins són els nous desafiaments, no s'han d'oblidar els antics. Per exemple, cal tenir en compte que actualment hi ha un procés de renovació de la guerra freda.

També és fonamental el pluralisme i la multiplicat en el treball per la pau. És un món complex i caldran respostes vingudes de diferents àmbits i amb diferents formes de treball.

Des de les entitats de pau, cal influenciar per tal que els conflictes pels recursos se solucionin amb diplomàcia en els àmbits internacionals i segons les regles acordades, i no pas amb mitjans militars.

Què pot proposar el moviment per la pau?

1. Un sistema de Nacions Unides reformat, més eficaç i democràtic, on els conflictes es vegin des de perspectives regionals, i no pas des de la defensa dels interessos estatals.

2. La reducció dels pressupostos militars. Mai aquests no havien estat tan alts com avui dia.

3. El control de les armes i el desarmament (bombes de dispersió, nuclears, armes lleugeres, etc.).

4. L'educació per una cultura de pau, explicant la història de la humanitat de manera diferent.

5. El treball en xarxa amb tots els moviments antiglobalització, especialment l'ecologista, fent ús de les noves tecnologies.

L'International Peace Bureau ha engegat una campanya sobre «desarmament pel desenvolupament». La campanya treballa, concretament, els punts següents:

1. Com fer que els diners que es gasten en militarisme s'inverteixin en desenvolupament en l'àmbit ecològic.

2. Efectes de les armes sobre el medi ambient i, per tant, sobre el desenvolupament de les persones (mines antipersones, urani empobrit, etc.).

3. Privatització dels serveis militars. Com els militars s'infilren en l'economia civil. Inclou també el tema de la recerca científica. Passar d'investigar sobre com matar-nos millor a investigar per al desenvolupament humà sostenible.

La campanya té tres àrees d'acció:

1. publicacions, 2. Conferències i trobades, 3. Crear una nova xarxa mundial que s'enfronti al sistema economicomilitar.

Federico Mayor Zaragoza

*membre del Comitè Internacional de la Fundació per la Pau i
 president de la Fundación Cultura de Paz, Madrid.*

Necessitem una cultura de pau que faci tot el possible per substituir la força per la paraula, la imposició pel diàleg, la indiferència per la justícia. Una cultura de pau que creixi i s'arrelli.

Estem veient com una economia basada en les lleis del mercat està en una profunda crisi. I tota crisi és un espai per a noves possibilitats: com convertir en possibles els impossibles d'ahir. Un d'aquests «impossibles» és, a partir d'un desarmament progressiu, invertir en desenvolupament, en energies renovables, en producció i distribució d'aliments per evitar la fam, en facilitar salut per a tothom, etc.

Perquè cal passar d'una economia de guerra a una economia de desenvolupament global, basada en la justícia, en la igualtat, en l'equitat distributiva, basada finalment en la mà estesa i mai més en la mà alçada, ja en tenim prou de mans alçades! Fa temps es va esfondrar un sistema, el soviètic, perquè basat en la igualtat s'havia oblidat de la llibertat, i ara s'esfondrarà un altre sistema perquè basat en la llibertat, s'ha oblidat de la igualtat. Perquè la democràcia genuïna és aquella

on tothom, a més de comptat, hi és tingut en compte. On tothom hi té la mateixa dignitat.

Finalment, tot està en aquesta gran transició: de la força de la imposició a la paraula, al raonament. Perquè són aquestes les qualitats que distingeixen precisament l'ésser humà.

Cal que siguem actors, en lloc d'espectadors; ciutadans, en lloc de súbdits; actius, en lloc d'impassibles. El camí cap a una cultura de pau passa per un canvi d'actitud: tenim bons diagnòstics però no gosem posar-los en pràctica. No gosem enfrontar-nos a les nostres responsabilitats com a ciutadans. La comunitat científica, l'artística, l'educativa, totes les persones cal que diguem que no volem seguir sent comparses d'una situació que a escala local i mundial produeix els efectes que estem vivint.

Implicació, aquesta és la paraula clau per a la cultura de pau. Prou d'inhibir-se, prou de silenci. Hem de ser coresponsables d'aquest canvi: ens queda molt per fer, però si treballem plegats pensant en tothom a la vegada podem aconseguir-ho!

Jordi Armadans

director de la Fundació per la Pau

L'objectiu de la *Fundació per la Pau* és arribar a ser un luxe preciós, però completament inútil. Però, desgraciadament, encara fem falta.

Perquè existim, som i fem perquè no podem ni volem oblidar:

- . la vintena de guerres obertes que fan perdre milers de vides humanes,

- . les violacions repugnants dels drets humans que es produeixen a tants llocs,

- . que prop d'un milió de dones són cada any víctimes de la violència masculista,

- . que centenars de milers d'infants moren per fam o per manca d'una salut adequada,

etc.

Potser ens equivoquem, potser no l'encertem, potser no en sabem prou. Però el que ens mou és una indignació profunda per aquest estat de coses. Pel menyspreu absolut de la vida humana, que revela. I ens indigna profundament veure com la majoria de líders polítics, econòmics i mediàtics d'arreu no tenen entre les seves prioritats evitar tot aquest dolor.

Però també sabem que les persones podem canviar aquest estat de coses. Quan en Pepe Beúnza es declarava, ben sol, objector de consciència al servei militar

ningú no hauria pensat que al cap de 25 anys la mili, senzillament, hauria deixat d'existir.

Encara que a vegades ho oblidem, encara que a vegades ens costi mirar la realitat amb una mirada llarga, les coses poden canviar.

Hi ha qui pretén que el treball per la pau és ètic i estètic, però no pràctic. Però si mirem la feina que persones i grups fan a Israel i Palestina, a barris de ciutats brasileres, al Congo, etc., veiem que això és fals. O quan, a Dublín, es prohibien les bombes de dispersió, mirant les cares de les víctimes entenies, de cop, que el treball per la pau incideix en la vida de les persones. I tant que és útil, salva vides humanes, que és una de les coses més valuoses que tenim!!

Així, la *Fundació per la Pau* continuarà treballant.

Amb independència absoluta.

Arrelats al país i oberts, connectats i presents al món.

Conscients que les coses poden canviar. I que, encara que els canvis siguin lents, són possibles. I que la nostra obligació és intentar que n'hi hagi, tan profunds i tan ràpids com sigui possible.

Amb totes i tots vosaltres.

Declaració final de les Jornades

«Podem i hem de superar la violència i construir una cultura de pau»

Declaració amb motiu del 25è aniversari de la *Fundació per la Pau*

La *Fundació per la Pau* celebra 25 anys de treball continuat a favor de la instauració d'una cultura de pau. Convocades i convocats amb motiu de les seves Jornades «El treball per la pau: nous reptes, noves eines», aprofitem per constatar el camí recorregut, felicitar-nos pels èxits obtinguts i alertar dels immensos reptes pendents.

Sens dubte, el món, en 25 anys, ha canviat molt. També pel que fa a una dimensió tan essencial per a la vida de les persones com les condicions i les possibilitats de la pau. Han sorgit nous escenaris, s'han revelat nous perills i s'han obert, també, noves possibilitats i oportunitats per anar avançant cap a la consolidació d'una cultura de pau.

De la guerra freda, hem acabat assistint en els darrers anys a un lideratge quasi imperial. Algunes potències emergents sembla que volen entrar en escena seguint aquest model. Però el canvi real s'hauria de basar no en afegir més lideratges de caire unilateral, sinó en la construcció d'una autèntica multilateralitat que descansi en els principis de justícia, drets humans, aprofundiment democràtic i resolució noviolenta dels conflictes. Per això, cal abordar una reforma profunda del sistema d'institucions internacionals vigents.

Els escenaris de violència armada al món (des de Palestina a Afganistan, passant per Txetxènia, Sudan, Colòmbia, Congo o Iraq) són una font de sofriment inacceptable per a milions de persones.

Per respecte cap a elles, per responsabilitat i amb l'objectiu d'avançar cap a un món més segur, hem d'abordar aquests conflictes, evitar el seu enquistament i aportar solucions sensates i duradores, incompatibles amb intervencions militars que, com ja vam advertir, s'han revelat tan inútils com costoses.

En un moment de forta crisi econòmica global, és més necessari que mai recordar l'espectacular sobredimensió de la despesa militar. Ahir amb l'excusa de la guerra freda, avui amb l'excusa de la «guerra contra el terror», acceptem de forma resignada el desviament, any rere any, d'immensos recursos econòmics, tècnics, científics i humans, tan necessaris per al desenvolupament humà, la seguretat alimentària, la salut o la protecció del medi ambient.

En aquest sentit, les recents iniciatives reeixides en l'àmbit del control armamentístic han d'esperonar-nos a avançar cap al desarmament, fent una menció especial de la necessitat de posar sota control global el comerç d'armes, així com de parar atenció tant a les armes nuclears (les més mortíferes en potència) com a les armes lleugeres (les més mortíferes en realitat).

El foment de la pau i la noviolència, l'afavoriment de condicions de diàleg i l'extensió de l'educació per la pau són eines essencials per promoure un canvi imprescindible de paradigma: de la cultura de la violència a la cultura de la pau.

Les persones podem fer-hi molt

A nivell individual, aprenent a resoldre els conflictes quotidians de forma dialogada, cooperada i no violenta. Però també, atenent a la dimensió col·lectiva de tota persona. La nostra força, organitzada a través d'ONG i campanyes, i la nostra opinió, expressada de forma pública, pot moure decisions polítiques, ajudar a enderrocar velles estructures i avançar escenaris.

En aquests darrers 25 anys hem assistit a la creació del Tribunal Penal Internacional, a la prohibició de les mines antipersones o a l'imminent acord contra les bombes de dispersió. A l'Estat espanyol, s'ha posat fi al servei militar obligatori o s'ha reduït la forta militarització de la recerca científica. A Catalunya, a més de fer-se visible una gran expressió popular

favorable a la pau, s'han assentat les bases d'una política pública de pau a partir d'allò disposat en la pionera Llei de Foment de la Pau.

Tot això ha estat possible, sens dubte, per la conscienciació i la mobilització de la ciutadania. Sense aquesta presa de consciència i aquesta mobilització no hauríem aconseguit aquests èxits. Sense aquesta necessària conscienciació i mobilització no serem capaços d'afrontar els reptes pendents: guerres, violència, militarisme, pobresa, vulneració de drets humans, etc.

Per això, cridem a la implicació activa en el treball per la pau: totes i tots (persones, ONG, escoles, ajuntaments, universitats, governs, mitjans de comunicació, etc.) podem i hem de fer la nostra aportació.

Persones que signen la declaració:

Colin Archer, secretari general de l'International Peace Bureau, Ginebra

Jordi Armadans, director de la *Fundació per la Pau*, Barcelona

Alfons Banda, president de la *Fundació per la Pau*, Barcelona

Gershon Baskin, codirector de l'Israel/Palestine Center for Research and Information, Jerusalem

Pepe Beúnza, pioner de l'objecció de consciència, Barcelona

Arielle Denis, copresidenta del Mouvement de la Paix, París

Manuel Dios Diz, president del Seminario Galego de Educación para a Paz, Santiago de Compostel·la

Jonan Fernández, director de Baketik, Arantzazu

Rafael Grasa, president de l'Institut Català Internacional per la Pau, Barcelona

Vicenç Fisas, director de l'Escola de Cultura de Pau de la UAB, Bellaterra

Tica Font, presidenta de la Federació Catalana d'ONG per la Pau, Barcelona

Kate Hudson, presidenta de la Campaign for Nuclear Disarmament (CND), Londres

Fèlix Martí, president honorari del Centre Unesco de Catalunya, Barcelona

Vicent Martínez Guzmán, director la Càtedra UNESCO de Filosofia per la Pau de la Universitat Jaume I, Castelló de la Plana

Enric Masllorens, president del Centre Unesco de Catalunya, Barcelona

Federico Mayor Zaragoza, president de la Fundación Cultura de Paz, Madrid

Manuela Mesa, directora del Centro de Educación e Investigación para la Paz - Fundación Cultura de Paz, Madrid

Denis Mizne, director de l'Instituto Sou da Paz, São Paulo

Iratxe Momotio, directora del Museo de la Paz de Gernika, Gernika

Takashi Morita, president de l'Associação Hibakusha - Brasil Pela Paz

Kikuyo Nakamura, vice-president de l'Hibakusha Friendship Association, Nagasaki

Thomas Nash, coordinador de la Cluster Munition Coalition (CMC), Londres

María Oianguren Idígoras, directora de Gernika Gogoratuz, Gernika

Arcadi Oliveres, president del Consell Català de Foment de la Pau, Barcelona

Adolfo Pérez Esquivel, Premi Nobel de la Pau, Buenos Aires

Rebecca Peters, directora de l'International Action Network on Small Arms (IANSA), Londres

Richard Petris, director de l'École de la Paix, Grenoble

Paul Rios Garaizar, coordinador de Lokarri, Bilbao

Gabriela Serra, membre del moviment per la pau i del moviment per una altra globalització, Barcelona

Hannah Siniora, codirector de l'Israel/Palestine Center for Research and Information, Jerusalem

Neus Sotomayor, directora de la Universitat Internacional de la Pau, Sant Cugat del Vallès

Yoshioka Tatsuya, director de Peace Boat, Tòquio

Cora Weiss, presidenta de The Hague Appeal for Peace, Nova York

Fundació per la Pau

La *Fundació per la Pau* és una ONG nascuda el 1983 que treballa per un món en pau.

A través d'una opinió pública cada cop més informada i activa, vol impulsar tots aquells canvis culturals i estructurals que facin possible l'eradicació de la violència com a forma de relació entre les persones i els pobles.

El nostre compromís amb la pau ens porta a desenvolupar activitats d'educació per la pau, de sensibilització i mobilització social a favor del desarmament i d'implicació en conflictes. La seva prevenció, resolució o transformació, tant dels més propers com dels més llunyans, és un dels nostres principals objectius.

Fundació per la Pau

c/ Casp, 31, 2n 1a A - 08010 Barcelona
Telèfon: 93 302 51 29 Fax: 93 301 75 62
info@fundacioperlapau.org
www.fundacioperlapau.org

Aquesta publicació ha estat realitzada per:

Resum de les ponències: Jordi Armadans, Roser Cardona,
Virgínia Garzón, Lourdes Vergés i Toni Viader

Coordinació: Lourdes Vergés

Correcció de textos: Guida Planes

Disseny de logos: Martí Terés

Maquetació: Toni Viader

Impressió: Gràfiques Alpres

I ha comptat amb el suport de:

Fundació per la Pau

---

25 anys
1983 - 2008